

Maria Staniszkis

Adwokaci i aplikanci adwokaccy w innych obozach jeńców : fragmenty

Palestra 27/8(308), 38-39

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zie w Woldenbergu, adw. Eugeniusz Eckner z Poznania, adw. Borysiewicz ze Lwowa i adw. Szpikowski z Bydgoszczy.

W obozie w Murnau w 1943 r. Koło Prawników grupowało 164 członków.

W obozach w Arnswalde (Choszczno) i następnie w Gross-Born (Nadarzyce) działalność naukową i oświatową z dziedziny prawa w postaci wykładów, odczytów, ćwiczeń praktycznych, dyskusji itp. prowadzili m. in. następujący adwokaci: Zygmunt Albrecht z Łodzi (był prezesem Koła Prawników), Antoni Obuchowicz z Łodzi, Stanisław Garlicki z Warszawy, Kazimierz Gorecki z Warszawy, Antoni Kozłowski z Warszawy, Kazimierz Różycki z Warszawy (adw. po wojnie), Michał Wilamowicz z Warszawy (adw. po wojnie), Michał Lorkiewicz z Poznania (był także przez pewien czas prezesem Koła Prawników), Rajmund Gałon z Poznania, Marian Schroeder z Poznania, Eugeniusz Eckner z Poznania, Witold Rzepczyński, Marian Doerfer z Poznania, Mieczysław Klauziński z Poznania, Roman Sioda z Poznania, Łabiński z Poznania, Echaust z Poznania, M. Zieliński z Ostrowa, Stefan Stroiński z Ostrowa, Gankowski ze Żnina, Linette z Torunia oraz Łangowski z Torunia.

Adwokat Albrecht nawiązał kontakt listowny z adw. Leonem Nowodworskim z Warszawy w sprawie nadesłania do obozu z kraju książek prawniczych. Przeniesiony karnie do obozu w Doessel, nadal prowadził działalność oświatowo-naukową. W obozie tym prawnicy grupowali się wokół osoby prof. J. Wasilkowskiego, a do grona wykładawców należeli także adwokaci Zygmunt Wasilewski z Warszawy, Władysław Tomorowicz z Warszawy, Leon Kon z Warszawy oraz Narcyz Michałowski z Krakowa.

Niezależnie od wykładów i ćwiczeń Koło Prawników w Gross-Born zainsceniowało pokazowy proces Cezarego Baryki z udziałem stron i składu sędziowskiego. Proces zakończył się wydaniem wyroku uniewinniającego Barykę.

We wszystkich obozach jenieckich adwokaci włączyli się nie tylko do akcji o charakterze kulturalno-oświatowym, ale i do działalności podziemno-patriotycznej, jak np. redagowania tajnych gazetek obozowych (autor niniejszego szkicu współpracował przez pewien czas przy redagowaniu „Zadrucia” z Adamem Rapackim, późniejszym ministrem spraw zagranicznych w PRL), organizowanie i przekazywanie tajnego nasłuchu radiowego itp.

MARIA STANISZKIS

Adwokaci i aplikanci adwokacy w innych obozach jeńców (fragmenty)

Wśród jeńców w obozach Starobielsk, Kozielsk, Ostaszków i Pawliszczew Bór byli adwokaci i aplikanci adwokacy, którzy uczestniczyli w wojnie we wrześniu i październiku 1939 r. jako oficerowie rezerwy. Wielu z nich było w Wojskowym Korpusie Sądowym, a reszta pełniła służbę wojskową w innych formacjach wojskowych biorących bezpośredni udział w walkach.

Nie ma możliwości dokładnego ustalenia, ilu i jacy adwokaci i aplikanci byli w tych obozach. Tylko niektórzy w chwili śmierci w Katyniu mieli przy sobie dokumenty wskazujące na ich zawód, a więc legitymację wydaną przez samorząd adwokacki lub legitymację Związku Adwokatów Polskich — społecznej organizacji przedwojennej adwokatów. Jest szczególnie znamienne i świadczące o przywiązaniu

niu tych oficerów-adwokatów do zawodu lub organizacji adwokackiej, że przenieśli legitymacje poprzez trudy walki na froncie, transporty, obóz jeniecki i nie rozstając się z nimi ponieśli męczeńską śmierć. Jest to okoliczność głęboko przejmująca, która także zobowiązuje adwokaturę naszych czasów do zapamiętania ich nazwisk.

W latach sześćdziesiątych Naczelna Rada Adwokacka sporządziła listę adwokatów i aplikantów adwokackich poległych, zamordowanych i zaginionych w latach 1939—1945. Lista ta była ułożona według okręgów izb adwokackich. Stwierdzono, że w wymienionych wyżej obozach zginęli następujący adwokaci i aplikanci adwokacy: Andruszkiewicz Marian, Warszawa, Araszkiwicz Włodzimierz, Łódź, Banaszak Stanisław, Kępno, Bogobowicz Aleksander Romuald, Częstochowa, Chludziński Włodzimierz Józef, Warszawa, Chraniewicz Michał, Dubno, Cięciała (?), Tarnowskie Góry, Derwiński Henryk, Tarnowskie Góry, Dziedzicki Adam, Warszawa, Fechtner Edward, Warszawa, Feinberg Nikodem Stefan, Warszawa, Frenkiel Henryk, Warszawa, Heller (?), (?), Hoffmann Maksymilian Adolf, Lwów, Jackowski Julian, Warszawa, Jeżewski Artur, Warszawa, Jeżewski Mieczysław, Warszawa, Jurkowski Kazimierz, Warszawa, Kawczak Stanisław, Warszawa, Klinger Tadeusz, (?), Klinger Władysław, (?), Koerbel Stanisław, Nowy Sącz, Korwin-Szymanowski Tadeusz, Warszawa, Kowalski Stefan, Warszawa, Koziński Jerzy, Łódź, Krusche Jan, Warszawa, Kubiak Stanisław, Ostrów Wlkp., Kulczyński (Kulczycki) Zygmunt, Lublin, Kuziel (Kucel) Stefan, Stary Sącz, Leokiewicz Kazimierz, (?), Madey Józef, Warszawa, Meryn Henryk, Będzin, Morawski Jan, Warszawa, Nieder Bronisław, Poznań, Okwieciński Józef, Łódź, Paszkiewicz Marian Zdzisław, Września, Pawłowski Czesław, Warszawa, Perz Kazimierz, Gniezno, Pieńczykowski Jan, Warszawa, Plechawski Marian Rudolf, Lwów, Poznański Leon, Lwów, Radziszewski Zbigniew, Poznań, Reszke Marian, Warszawa, Rozenberg Józef Marceli, Warszawa, Rutkiewicz Józef, Wilno, Schweig Rubin, (?), Starkowski Kazimierz, Poznań, Świątek (Świątek) Karol Antoni (?), Tetzlaff Bronisław, Poznań, Torczyński Stanisław, (?), Tustanowski Stanisław, Równe, Urbańczyk Erwin, Katowice, Warzeszkiewicz Stanisław, Kraków, Wiesiołowski Stanisław, Biała Podlaska, Winkowski Henryk, Ostrów Wlkp., Wirszylło Tadeusz, Wilno, Wiza Cezary, Ostrzeszów, Zajączkowski Władysław, (?), Zarnowski Wacław, Warszawa i jakiś nie rozpoznany podporucznik rezerwy-adwokat.

KAZIMIERZ OSTROWSKI

Udział adwokatów polskich w konspiracji wojskowej w okresie 1939—1945

Opracowanie to poświęcam adwokatom, z którymi zetknąłem się w czasie mojej pracy konspiracyjnej i z związku z taką pracą.

W listopadzie 1939 r. zacząłem pracę konspiracyjną w Związku Odbudowy Rzeczypospolitej (ZOR), organizacji paramilitarnej, która następnie w ramach prowadzonej przez ZWZ akcji scaleniowej organizacji militarnych weszła w skład ZWZ-AK. W ZOR do czerwca 1942 pełniłem funkcję dowódcy Okręgu Krakowskiego tej organizacji. Używałem wówczas pseudonimów „Karol”, a później „Zaleski”.

W tym czasie współpracował ze mną adw. Tadeusz Iskrycki. W czasie studiów prawniczych na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1931—1932 był prezesem Bratniej Pomocy Studentów UJ. Od grudnia 1939 r. do sierpnia 1940 r. pracował konspiracyjnie w ZOR na terenie Krakowa. Wchodził w skład Komendy Okręgu Krakowskiego tej organizacji. Do obowiązków jego należało organizowanie